

شمع بکدپیو شامی بازار سزد
پکو قلع حیر آباد

دل جی ہمت ۽ سڳون

گجھارون

مصنف: ھدایت علی باریچو

۵۵

چاپ ۽ پڌر

شمع بکد پیو

شاہی بازار حیدرآباد سندھ

۷۔ مان هڪ چؤ حرفو لفظ آهيان، مون کي جيڪڏهن تريس
ڏيندا ته ڊوئري وڃي ڪيترن گهرن اڳيان بيٺهه س، جي
پيش ڏيندا ته گهر اڳيان ٻيهي چيڻا ٿيندس؟
جواب: ٿيندو ۽ ٿيندو.

۸۔ هڪ پنج حرفو لفظ آهي، جتي ڪٿي غم آئي، پهريون
حرف ڪڍو ته ڏٺي ڏکيل ٿيو پوي، ٻيو به ڪڍو ته کائڻ
جي شيءِ آهي؟

جواب: وڇوڙو، چوڙو، وڙو.

۹۔ پرڻا پٽ پرڻا پٽ پڇن، رڻا پٽ ڀرت ڦرندي وئي؟

جواب: اٺ جا پير، مينهن وٺڻ.

۱۰۔ دٿري تي دٿرو، دٿري تي دٿرو لڳس، ڇو وٺيس سا هڏ؟

جواب: ڏيڻو.

۱۱۔ اچو ٻيو پير جو جنهن ڌر نه ڌروانڌو؟

جواب: ڪڪريا ڪنهن شيءِ پکي جو آڻو (پيٺو).

۱۲۔ آچو، آچو کيس جهڙو، ٻڌائس چو جهڙو، جيئن س

پير جهڙو، اچو اچو کيس جهڙو؟

جواب: رڀيو ڪلڏار.

۱۳۔ هڪ پنج حرفو لفظ آهي، مال مٺايون ڏيان پهريون

حرف ڪڍي ته ٺٽو ويٺو پشاپيا ايندو، ٻيو حرف ڪڍي

جاء آڏا مھل ڪو اڇاڻ آھيان ڪي مان؟

جواب: ڏاڪڻ.

۱۸۔ جان و جان سر تي مون ڏوڙندو ڏٺو، متان گھوڙو مڃي
گھوڙو پيرن سان مون بي پير ڏٺو۔ چئي نانگ، نانگ
سامھ وارو مون بي سامھ ڏٺو۔ متان پيڙهي مڃي، پيڙهي
ملي پاڻي ٿئي، مون ٽڪي ٿئي ڏٺو۔ چي ريل مڃي
ريل ملي پاڻ ٿئي، مون بي پاڻ ڏٺو۔ سوچا آھي؟
جواب: ڪينھوڙو يا بال۔

۱۹۔ ٽي حرفون لفظ آھيان ۳، ۴، ۵ اکر رنگ جو تسرا آھن۔
۳، ۴، ۵ اڏو ھيٺ. ۳، ۴، ۵ پوک جو نالو۔ ۳، ۴، ۵ وزن؟
جواب: ورت۔

۲۰۔ رنگت ڪري تار وانگر، سار به ناھي جھوڙي توڃا پيل
جن به نه آھي. ماڻھو مٿس چڙهي، جا توڙ به نه آھي
نڌا يون ته ڇا آھي؟
جواب۔ پينگھو يا جھوڙو۔

۲۱۔ لڪڻ ڀڳڻ مڪثري ڪي، چيچاٽ ڪن پيا؟ اچن جي
ٿيان، گھوڙا ڳاڙھيندا ويا؟
جواب: تار يا ھارو۔

۲۲۔ پري پڪري بادشاهه جي ڪچه به ڏيوس ڪاڻي وڃي،

پاڻي ڏيوس ته سري وحيي؟

جواب: يا مهر.

۲۳- هيڏو هيڏو پاڻي سوني توپي ساڻ؟

جواب: ڏيئو يا شمع دان.

۲۴- پاڻي ڏيورت پي وڃان، روتي ڏيورت رکي مڃي؟

جواب: وٺ.

۲۵- ڏکو ڏيانس ته وري وري پيو اچي؟

جواب: پينگهو يا جهولوي لوڏ.

۲۶- جنهن کي لڳان ٿئي جهان ۽ ايتو پڻ موته ناهي ڇڏيان؟

جواب: ڪاڇر، چاڪ

۲۷- پنج حرفن ۾ جنهن ۾ پاڻي ناهي اکر؟

جواب: الف بي.

۲۸- آهيان آمله ماڻڪ، ايتو پڻ موته سال شي پوي؟

جواب: هير.

۲۹- سنگتي آهيان چوڪن جو، ڪڏهن ڇهر ٽنگون، ڪڏهن

چار ٽنگون، ٻي اتر مشو ڪونهي؟

جواب: بڻيج.

۳۰- عجب جهڙو گهر آهيان، اڄ هيت، سڀاڻي هٿ. نه سيرا

جو جريل نه پٿر جو، ڪاٺي تي قاشو.

نه سليندو سو ماس کاشيندو ڳوڻه جو؟

جواب: بندوق.

۳۶- آڻ کاڻ تائين توڙي، جيڪو نه سليندو تنهنجي

آڱڻه توڙي؟

جواب: ڪٽ.

۳۷- ٺٽي سر ۱۲ ڏيڻون آهت پاڻ ۾ پيا سر پيڻون ذري ٿا

سارين، ذري ٿا جيئارين؟

جواب: چوڻ پڻ.

۳۸- انڌري ڪٽي، لوڻ ڏما لٽاري؟

جواب: جيتي.

۳۹- ڪڏڪ جو اٽو ڪاڻ کان ڏڪ لڳي، مٿل نان سرڻ؟

جواب: ڏهل.

۴۰- نالو چڱو پڻ نه پنهني، معنيٰ شينمت اڳ فارسي،

پٺ شاستري جڙيل ايئن؟

جواب: شير سنگ.

۴۱- گهر گهر ۾ نه ٿئي؟

جواب: سامهي.

۴۲- پاڻ آهي جنڊ جهڙي، مٿان اشي ٿيو؟

جواب: پڳڙي يا پنڌڪو يا پڳ.

۶. جوتش ۱، ۴، ۳، ۲، بلب ۶، ۲، ۵، ۴ کائڻ جي
شيءَ، ۱، ۴، ۶، ۲ هڪ مؤنث (مادي) جانور، ۵، ۲، ۳،
مگندو، پڌايو ڇا ڇا آهي؟

جواب: پيسو مل.

۷. مٿي وڃي هيٺ اچي هيٺي ڊوٽريو هوڏا آهن ڊوٽري
منهنجي رڳو جيتي گساڻي، پنهنجو گداڻي مٿي مٿي.
پڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: کينهوت يا بال.

۸. چترمي جنهن ٿيل تي مالھه ڳچي مانھه سر منجهان
گنگا وهي، مهاديو به نه آهي، ته ڇا آهي؟
جواب: نار به ميت کوهه.

۹. ناناڻا لڏي ويا چٽي گتي ڇڏي ويا.

جواب: لوڻ سويا واڻو، گڻڻ جي پٽ.

۱۰. گهر گهر نا چوئجي؟

جواب: منڍي ٿيڻو.

۱۱. آهيان رڳي جهنگل جي، هيٺ مٿي ڪٿو مر ته
موتين جي لڙمه؟

جواب: قلم.

۱۲. هڪ راجا اچي توکين لشڪر سان، سڀ وڃي لڪن

ٽام هڪ سوار ٿي سٺ ساڻ؟

جواب: ڇنڊ ۽ تار. سڄ ٿي سٺ ساڻ لکي ويٺا آهن.

۵۵- ڳاڙهو گل گلاب جو نه باغائي جي باغ ۾ نه هٿ نه بازار ۾

جواب: اُنق تي سڄ يا ڇنڊ.

۵۶- پيلي ۾ جو شيندڙ سامان ۾ سو نور خان ڏٺو چيپٽ خان

ڇاڙهي آندو ۾ ٽنهن خان گڏو؟

جواب: جيون ۽.

۵۷- چو حرفن والو آهي. ۱۴ ڪچڙي جو قسم ۳، ۴

مٿي تي ٿري، ۳، ۴ هڪ پيماري ۲، ۱ ڊپ ۲، ۲

طاقت ۳، ۲، ۴ مشڪلات ۲، ۲، ۴ چن ۲، ۲، ۳

گيري شيءَ ۳، ۴، ۲ راند ڪرڻ جي شيءَ ۳، ۴، ۲

پٽ. پڙايو ته ڇا آهي؟

جواب: پوپٽ. (هڪ چيٽ آهي.)

۵۸- پٺي اٿس ڪاڻ جي، پٺ تي اٿس وار ڪم اٿس

مٿاڻي. پڙايو ته سڀي؟

جواب: بئرش.

۵۹- هيڏو پٺاڻ، تڪي تار ساڻ؟

جواب: وڇون يا پٽون.

۶۰- هڪ وٺ ۾ چار ٿاريون. ٿاري ٿاري ۾ چار ميوو

پيچرو ۱-۳ ۳-۱ ۴-۳ ۴-۳ چال ۳-۳ ۳-۲ ۱-۲ ۳-۲
 شينهن. ٻڌايو ته ڇا آهي؟
 جواب: سنگت (ووستي).

۶۹- منهنجو نالو ۳-۲ ۱-۲ فارسيءَ ۾ نانگ، سنسڪرت ۾ آهي
 شيطان، هنديءَ ۾ مارڻ، ۲-۱ ۳-۱ فارسيءَ ۾ بهشت،
 ۳-۱ ۲-۱ موت جو خيال.

جواب: ڊايم.

۷۰- چيئن حرفن وارو هڪڙو شعر سنڌ ۾ مشهور آهي
 ۱-۳ گوڙ، ۴-۱ ڪٽنب، ۱-۴ انگريزي لفظ معنيٰ لغيب
 ۶-۱ ۷-۴ ۸-۴ ۹-۴ ۱۰-۴ ۱۱-۴ ۱۲-۴ ۱۳-۴ ۱۴-۴ ۱۵-۴ ۱۶-۴ ۱۷-۴ ۱۸-۴ ۱۹-۴ ۲۰-۴
 جواب: لڙڪاڻو.

۷۱- هڪڙو پنجن حرفن وارو نالو آهي ۱-۲ ۳-۲ ۴-۲ ۵-۲ ۶-۲ ۷-۲ ۸-۲ ۹-۲ ۱۰-۲ ۱۱-۲ ۱۲-۲ ۱۳-۲ ۱۴-۲ ۱۵-۲ ۱۶-۲ ۱۷-۲ ۱۸-۲ ۱۹-۲ ۲۰-۲
 ۱-۲ ۳-۲ ۴-۲ ۵-۲ ۶-۲ ۷-۲ ۸-۲ ۹-۲ ۱۰-۲ ۱۱-۲ ۱۲-۲ ۱۳-۲ ۱۴-۲ ۱۵-۲ ۱۶-۲ ۱۷-۲ ۱۸-۲ ۱۹-۲ ۲۰-۲
 ۱-۲ ۳-۲ ۴-۲ ۵-۲ ۶-۲ ۷-۲ ۸-۲ ۹-۲ ۱۰-۲ ۱۱-۲ ۱۲-۲ ۱۳-۲ ۱۴-۲ ۱۵-۲ ۱۶-۲ ۱۷-۲ ۱۸-۲ ۱۹-۲ ۲۰-۲
 دوست. ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: موٽي لڙو.

۷۲- نه آيمس آندو نه سامهه ڄاڻي ڪيم بنا الله ڇڏيندو
 پڙهندو ڏٺو مشاهه.

جواب: وات.

۷۳۔ جسم جو اهو ڪهڙو حصو آهي، جنهن جا نشان ڪهڙن
به پن ماڻهن جي حالت ۾ هڪ جهڙا نه آهن. ٻڌايو.
جواب: انگوليٽو.

۷۴۔ ڳاڙهي ۾ هٿ وڌو ته ساڻي چڪ هنيو، ٻيلي ۱۵
مٿا منهنجي، وري ڪاٺ کان توبه منهنجي. ٻڌايو.
جواب: چڙهي رکيل جي وٺ جو گل.

۷۵۔ مٿي جي مٿي، آڱهيان، اُٻتو پٿر مون ته ننوڙي
مٿي پوان. ٻڌايو ته ڇا آهي؟
جواب: سسپ.

۷۶۔ نه چڪ چڙهي نه ڪنڀر گهڙي، ري کوهه مٿو پاڻي پيري؟
جواب: گيدر.

۷۷۔ هڪ رت چار کن، پير نه مٿي پار لڪائي؟ ٻڌايو.
جواب: موثر.

۷۸۔ پيرولي پيرڏان جي وڃي لڳي نار گل ڪري هڪ
ڇيڪا ڪري چار؟ ٻڌايو.

جواب: ڊاڪ، انگور.

۷۹۔ هيٺو، مٿي جيٽو وارا ٿو رٿا ٿي؟

جواب: ميرچ.

۸۰۔ هيٺو هيٺو پاڻ، گهڻي ڪٽي ساڻ؟ ٻڌايو.

جواب : بھس۔

۸۱۔ ھيٺ ٿري تر جيتري ميرن جا ٿي پٽڪا لاهي ؟

جواب : جئون ۽۔

۸۲۔ ھيٺ ٿري آھي پر ميرن سان ماني ٿي ڪائي ؟

جواب : مک۔

۸۳۔ درياءَ ۾ لکڻو وڃي، بنگلي کي ٻاھ ڳڻي ؟

جواب : چلجھ۔

۸۴۔ گاڏي سان گاڏي سان وڃي، گاڏي جي ڪنھن ڪم جو

بہ نہ آھي، تہ بہ گاڏي اُن کان سواءِ ڇري ٿي پڪين ٿي ؟

پٽاڻو تہ ڇا آھي ؟

جواب : پٽار۔

۸۵۔ چار چنيسر هلن چلن، چار چنيسر مٺي ڪاٺي پر

چنيسر مٺا پاپي هڪ چنيسر لڏڪا واهي ؟

جواب : گئون يا مينھن۔

۸۶۔ مٿي پيرا ست اھڙي طرح لکو جو اٺ ٿي پون ؟

جواب : ۷۔

۸۷۔ ڇوہ حرفو لفظ آھي۔ اڏاھي بہ سگھي ٿو، ھلي

بہ سگھي ٿو۔ بہ پٽرا ٿس، پھريئن پٽر جي معنيٰ

اٺ، پٽي پٽر جي معنيٰ پکي آھي ۱۔ ۳، اکر

گوثر ڪندڙ ۴-۴، ڏک ۴-۳، ڪاٺ جي سئي ۴-۳، تمام
هيٺ ۱-۳، ۴-۳، لڇ ۳-۲، خون ۴-۱، پيڻو سئي ۴-۳،
۳، قنڀو ۴-۲، دوست ۴-۱، ۴-۱، چريو، پر
پهرين اکر جا نقطا ڪڍي ڇڏيو ته ڇا ٿيندو؟
جواب: ستر مرغ يا اٺ پکي.

۸۸- جنهن کي نڪ نه ٿا سون، سو ٻڌي ڇا سون؟
جواب: ٿيو.

۸۹- آس پر آسري، چانو پر چپي، واءِ کان وٺ وڃي؟
جواب: پگهر يا پسيو.

۹۰- آچي پني ڪارو بچ، چين سان چونڊ هٿ سان لک
ٻڌايو ته ڇا آهي؟
جواب: ڪاغذ ۽ مس قلم.

۹۱- ٽن اکرن وارو لفظ آهي کائو ته اکين ۾ پاڻي، آيو ۳-
۲-۱ آفيسن ۾ گهڻو ڪم ڪندو آهي ۳-۲-۱، ڏوهه ۳-
۲-۱، نقطا ڪڍي ڇڏيو ۴-۳، سئي جاءِ يا وڌيا؟
جواب: مڙج.

۹۲- پنج حرفون لفظ ۵ اوڻ جو قسم، ۱-۵ من ۲-۱ هڪ
جهڙو ۲-۵ سال، ۲-۵ رڳ ۳-۲، وار ۳-۳ هڪ.
جواب: مسڪين.

۹۳۔ ماڻهو واٽ تان ويا پئي ۽، ٿيون گڏين، تنهن پڇيو
وڙي کان ته هتي ڇا ٿيئي؟ هن جواب ڏنو ته منهنجي
ڀاءُ جي پاڇائي آهي، اُن کي هڪ پٽ آهي، تنهنجي
ڇاچيءَ جو پٽ آهي. ٻڌايو ته ڪير آهي؟
جواب: ڀائٽيو.

۹۴۔ اها ڪهڙي شيءِ آهي، جنهن کي پنجن ئي آگريون
آدمن، پر ٽڪو اٿس ماس نه ڪي هٿا اٿس؟
جواب: دستانو.

۹۵۔ گهر گهر ۽ ڳاڙهي ڪنوار؟
جواب: بامه.

۹۶۔ ڌڪو ڌيانس ته هر هر پيو اچي؟
جواب: پينگھوم جهولو.

۹۷۔ هيٺ ٿرو پٺاڻ ساڻي گدي ساڻ؟
جواب: ليمون.

۹۸۔ ڪالهه ويس اوطاق تي ڏنر توڙي به زاري ٿي پٽ ۱۶ ڏينهن
پاڻ اڃا ڪناري؟
جواب: چوٽر.

۹۹۔ هڪ شيءِ آهي جا ماڻهو ۽ رهي ٿي ۽ هر گهڙي ۽ رات
ڏينهن ڇري ڇري ٿي. ڇا آهي؟

جواب: لیض یائس۔

۱۰۰۔ حکمتي شيء آهي ڇا ماڻهو ڀر رهيو آهي۔ توکي ۴۵۰
 ٽوپلو پيئي ٿو سي ٽارم ٿو سي به ٿي به پيو ڀر ڪونهي
 هسڻ هار؟

جواب : قی۔

۱۰۱۔ کپ سان کتر کریان، تڏهن ڪڍي سمن ڪاڻ
دواري ديوتا ڳاڙهاڻ سا واپس سرخ؟ جواب ڏيو۔
جواب: پيشل۔

۱۰۔ چائو کالہرات چوم صبح ویو مری جند جلیس جولا
پر ویو سورن پر فستری؟
جواب : قیٹو۔

۱۳۔ تو مان جي گھر ۾ سٺو سامي؟ جواب ڏيو.
جواب: سَوَتر.

۴۰۱۔ تو مان جي گهر ۾ ماسي مٽر ۽ پٽاٺو ته سهي.
جواب: وهائڻو.

۵. اب تو مان جي گهر ۾ لعل ڪٽوڙي.
 خواب: بيهار

۱۰۶- هڪ شيءِ آهستي، جيڪڏهن ڪيترو لامبي ٿئي ته مذڪر آهستي، جبي نه ته مؤنث (مادي)؟

جواب: ساري.

۱۰۷- منهن اکرن سان هڪ نالو ٺهندو، ٻڌايو ته ڪهڙو آهي؟

گپ سرم واد پ ن؟

جواب: گوبند رام.

۱۰۸- منهنجو نالو چئن اکرن جو آهي، پهرين ٽن گيتن ۽ ٻيو

ورن ۽ ٽيون روهن ۽ چوٿون يکيشور ۾؟ ٻڌايو.

جواب: گوري.

۱۰۹- منهنجو نالو چئن حرفن ۾ آهي اهو نالو ٿو جو به

آهي، جيڪڏهن ٻيو حرف ڪي نڪات ته شڪر ٿي

پوندو. پر جيڪڏهن پهرين اک ڪي ٻيو ته

ٻيو اک پويان ڪري ڪونه اهو نالو ڪونه ٿو ۽ راجا

جو آهي، جيڪڏهن پويان ٻيو اک آهيان ڪيا وڃن ته

اهو نالو ڪرشن جو ٿيندو؟ ٻيو ٻيو؟

جواب: شڪر.

۱۱۰- هڪڙي سرڪس ۾ ۳۷۵ ٽڪي ۽ ۱۰۰۰ چڱيون مڻيون

ٻڌايو ته گهڻا پکي ۽ گهڻا سمرون هئا؟

جواب: ويهه پکي ۽ ۱۲۵ سمرون.

۱۱۱- پتو رو آهي پر ٿوري تي تنهن جانب جو حساب

ڪاٿي ڪاٿي ڪونه ڪو گهمڻ ٿرڻ ٿي ٿيا.

جواب : پاچو يا ساڀو.

۱۱۲۔ جمعي ٻئي ڌرتي تي مري ٿي آڪاش ۾ جنهن مان
پيدائش ٿي ڪاٿي تڏهن جو ماس . ماريندي پنهنجي
ماءُ کي ڪري ڪوٺ ڦيرائي ، ڪري سگهي ڪين ڪي
ٻڙ تڏهن جو ناس ، دنگو مچائي دنيا ۾ ويٺي وئي
واس . ٻڌايو ته آهي ڇا ؟

جواب : باهه ، آگ .

۱۱۳۔ ڪو ماڻهو ٻڌائي ٿو ته آئون جاءِ تي ويس ، مون کي
اُتي هڪڙو جوڳي بيٺل ڏسڻ ۾ آيو . ٿوري ڏيڻ ۾
هڪ ٻيو جوڳي اُتي آيو ۽ اچي اُن جي ساڄي پاسي
کان بيٺو . اڪيون بند ڪري وري ڪولي ڏنڌر ته ٻار لهن
جوڳي اُتي بيٺل ڏنڌر . ڪجهه دير کان پوءِ ٻيو جوڳي
هليو ويو . اڪيون پوري وري پٽير ته اهو ساڳيو ئي
پهرين جوڳي بيٺو هو ۽ ٻيو جوڳي موٽي اچي هن
جي کاٻي پاسي کان بيٺو . اڪيون پوري وري پٽي ڏنڌر
ته مار به جوڳي پيا آهن . اهو اسرار ڏسي هليو
آيس . ماڻهن سان ڳالهه ڪيو ته انهن اعتبار نه ڪيو .
هاڻي اوهان ٻڌايو ته اها ڳالهه ڪيتري قدر سچي
آهي ؟ جيڪڏهن سچي آهي ته اهي ڪهڙا

جواب : پهر يائين هڪڙو (۱) انگ هون پوءِ ٻيو انگ
 سڃي اچي گڏيس ته ٿيا ۱۲ (ٻارهن) . ٻيو انگ
 ويو هليو ته ساڳيو آهي هڪ (۱) انگ وڃي بچيو ، پر
 وري ٻيو انگ ڪا بهي طرف کان اچي مليس ته ٿيا (۲۱)
 اڪيهر جو ٻي .

۱۱۳- هڪڙو فارسي لفظ آهي ، جنهن ۾ رڻ تي آڪر اٿس .
 جيڪڏهن هن جي ٽنهن آڪرن تي ضرب هجي ته
 اما مائئي واري شيءِ آهي . جيڪڏهن ٻه آڪرن تي
 پيش هجي ته ان جي معنيٰ احسانندي آهي ،
 پر جيڪڏهن ٻيون لفظ ٻه آڪرن ڪري ڪنڌ ته ان
 جي معنيٰ حسد آهي . پڌايو ته ڇا آهي ؟
 جواب : شڪار .

۱۱۵- مون کي ٻه هٿ آهن ، پر ٻانهون نه آهن . منهن ته
 آڻڻ ۾ رات ڪونهي . ڇا آهي ؟
 جواب : گهڙيال .

۱۱۶- آئون تو سان هر وقت گڏ آهيان ، ڪڏهن ننڊو
 آهيان ته ڪڏهن وڏو آهيان ، پر اصل واسطي
 گهر ڪونه ٿو ٿيان ؟
 جواب : پاڇو يا سايو .

۱۱۷- آئون اوناري ۾ گھڻا ڪيترا پهريان تو، پر سياري ۾

لامبي ٿيڻا ڪندو آهيان ۽ اڪياري ٿي پوان ٿو؟

جواب: وڏو، شجر، درخت.

۱۱۸- جيڪڏهن آئون ٽن (۳) پکين کي بند وڌو ۽ هٿن ۾

ته مرندي وڃي ٿو ته ٻچندا ڪيترا؟ جواب ٽي.

جواب: ڪوبه نه ٻچندو.

۱۱۹- لوه جو سِير ۽ ڪپهه جو سِير جيڪڏهن ڏهن ڏينهن کي

ٽوڙجي ته ڪڏهن ٽوڙي وڃي ٿو؟

جواب: ڪوبه ٽوڙ نه ٿي ٿو. ڇو ته ٻنهي جو بهار هڪ آهي

۱۲۰- گول گول چاهي وانگر پر چاهو به نه آهي، ڏاڙهي اٿس

مرد جيئن پير مرد به نه آهي. اڪيون اٿس آب ۾ پر

وڃي به نه آهي. ڍڪيل آهي زال جيان پير زال به

نه آهي. لڙي ويٺو هٿ (دڪان) تي پير واليو به

نه آهي. ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: ساري.

۱۲۱- ماڻهن ۾ مشهور آهي، سو جانب جلو ڏياري چئن مڪن

سان چڱو ٻانگي بي آواز ۾ اڪين سنڌو آڪرو منجهه

اونده انڌو ڪار، پيٽ جهڙو پڙو ڏسڻ ڏسڻ

جهڙن کي جنگه نه ٻانهن ڪاه ٺڪر سر جو انگ اڪار

چُرڻ ڦِرڻ جتنن ۾ نه آهي، ڪونه جنهن جو اُڏامن
سان آءٌ ڌريو رهي هڪ هنڌ تي جيئن پارو تي ۾
پارو. ٻڌايو ته ڪير آهي؟

جواب: جُلهو.

۱۲۲- هڪڙي چيو ڪي ڊوٽر بنا ڏنرم، ٻئي چيو ڪا ڏاڍيون
گاڏا به ڦيڻن سان، بنا ڦيڻن ڏنرم. ٻيو پڪي پھريون
پڪي به پرن سان، مون بهي پر ڏنا. ٻيو گھوٽا پھريون
گھوٽا به ڦڻن سان، مون بنا ڦڻن جي ڏنا، ٻيو نانگ
پھريون نانگ به ساھه سان مون بنا ساھه ڏنا، ٻيو
پيٽا پھريون پيٽا ۽ درياءُ ۾ مون درياءُ کان پاھه
ڏنا، ٻيو کينھون پھريون کينھون به پل سان بنا پل
ڏنا. هاڻي ٻڌايو ته ڇا آهي؟ ۽ ڇا ڪي ڊوٽر نه ڏي
ڏنو اٿس؟

جواب: ڪڪر، جھٽ، بادل.

۱۲۳- پٽ ۽ ٽاريون پڌريون رنگ ۾ منجهه رهن ڪجهه
سمنھيون، ڪي تڏھيڻ، ڪي سڌريون منجهن
سرانديون وهن ڪي ڪي وري ڪوٽاين ڪم ڪرين
حرڪت اٿن جي ڊڪڙي سھي ڪئي سياڻن مرد
منجهن هڪڙو ناويرنا چار سڌر جن. آهي ڪير آھن؟

جواب: پنج آگر اوت.

۱۲۴- پت سميلين دڪيئي کان پڇيو ادي تنهنجي عمر
ڪيتري آهي؟ تنهن تي هت ريت جواب ڏنائين ته:
پهرين سميلين جڏهن تڏي پر نات ٻڌو، اڏيئي ٻئي
ملتان تڏهن پڻ پينهن سان مون مڻي ڍوئي
ڪوٽ جي: ٻئي سميلين چيو ته ”پنج هون چنڊ هو
هتي اوتاهه انڌو ڪار تڏهن ڪي ڪي ڪار وارا
هئا تنهنجي مڻي پر.“ هاڻي ٻڌايو ته سندن عمر
ڪيتري آهي؟

جواب: من..

۱۲۵- سمڙ جو سر ڪپيو، جهرڪ جو ڌڙ ڪپيو، هرڪ
جو ستر پڇ ڪپيو، اهي ٽيئي گڏيون ته هڪ قسم جو
پکي ٺهي پوندو. هاڻي ٻڌايو ته اهو ڪهڙي گوشت
جو شوقين پکي آهي؟

جواب: سرڪ.

۱۲۶- قدرت سان ٿو ڪوٽا بڻجي جنهن ۾ نه سِر نه ولو
گهرجي، اُن ۾ رهن ٿا لک هزار هر هڪ پڇو
ٿا ٿيڻ، ويجهو اُن ڪوٽ جي نه ته پڇا ٿيڻ
هاڻي ٻڌايو ته اهو ڪهڙو ڪوٽ آهي؟

جواب : ڏينھن ۽ سندن مانارو.

۱۲۷- جيبي واهو بيان ۾ ڪو نانگو ڏنو تو چاليدم چيلا ان جي پويان ۽ سو سٺ ٺو ڪر سٺ گهرت ست سو تنهن لڏڪ جو لڏڪر موهن لال شر آهي مڙني ماڻهن ۾؟ جواب پڇي ٻڌايو؟

جواب : مٺ.

۱۲۸- ڀيت جنهن جو پاڻي ڀريو مٿان ان جي باندھ ٻري جڙهن وڃائي ٻنري ۾ تنهن سڀو تنهن جو سڀ سٿي ۽ ڪار نانگ ڪاوڙ ڪري ۽ ٺڪري ان مان گهور ڪري ۽ جيڪو رکي دوستي ان سان تنهن کي ڇڏ ڪري ۽ نالو تنهن نياڳي جو چا آهي؟ جواب : ياد ۾ آڳ.

۱۲۹- هڪ ناري ڪجهه نه ڪاڻي رات ڏينهن جنهن کي نند نه آهي ۽ ماڻهن ۾ ويٺي پاڻ لڪائي ۽ پٺا پٿرهي پئي حڪمت هلائي ۽ مرڻ جيئن جي سٺ سڻائي اما ڪير پڇو گجھارت؟

جواب : ناريانن يا نين يا نين.

۱۳۰- سڄي شيءِ پياري وڪڻي ٻڌي پٿرين منجهه اڌان ان جو پگڙو مک وسڻ ۽ اڌان سازن منجهه ۽ ٻڌايو

۱۳۱- نه اها ڪهڙي شيءِ آهي؟

جواب: هسرتال.

۱۳۲- هڪ ماڻهي قنڌو ميل پنڌ ڪري دلو ڪٿي درياءَ تي

پاڻي پيرڻ ويهي. اُتي چوڻ لڳي ته آئون آيس

تو ڏي ٿو وٺي ويهاريو، مون کي هاڻي تون ڇڏ

مون کي ته ڪٿي وڃان ٿو کي. اهو ڪير هو؟

جواب: سينن يا پير سات جو پاڻي.

۱۳۳- پيدا ڪيو پير سان تنهن کي سر جهٽها هڪ نالي

ٿو لکي سگهڻو منجهه سنسار. رهندي نرمل نير ۾ بنا

ڪرڻ آڏا، ساڻي ساوڪ سو ٺهن پري چنهن جي

چمڪي ٿي چوڌار نيل ورت تنهن کي بخشڻو بخشڻو

رهي نيار نيم کان سو سو ٺهن پري سو سردار پيو پاڻ

سان آهي اُن جو هر دم هر دم. اهو ڇا آهي ٻڌايو.

جواب: ڪوبه ناهي ڪل.

ملائقير الدين	ڪو شاستر	حاتم حسين
ملائقير الدين	شهزادو جان عالم	نقش سالياني
طسمي ٺهڻو	سونهري پکي	عمايت عشق محبت
مجدد بادشاهه	لوڪ ڪهاڻيون	علي بابا چاليس چور
قبيدي شهزادو	پريم شاستر	موله راتو
خونڪ ڏاڏو	نرال ۽ مٿس	شيخ چالي
سلطانه ڏاڏيل	ظالم عورت	چندالدين
طوطو مينا	ڪارو چن	سيف الملوك
		وتيل عقيد

حصو پيو

گجھارتون ۽ سمجھائي

- ۱۔ ڏسي ريلو ڪمڻي جو عورت مال جو ڪيو.
هائِ ذات پتيا تو هي ڪهڻو رڻ ڪيو؟
حل: ڪمڻو = رت، عورت = سورت، مال جو ڪو ڪرو
ذات چارڻ.
- سمجھائي: ڀسي ريلو رت جو، سورت ڪو ڪرو ڪيو.
هائِ چارڻ پتيا هي ڪهڻو ظلم ڪيو.
۲۔ نرڻان بنا ٿڌس ڀر روح نه آيو راس.
حل: نرڻان = رائو، شھر = ڪاڪ.
سمجھائي: راڻي بنا ڪاڪ ڀر، مڏنجو روح نه
آيو راس.
- ۳۔ نرڻان سڀ ڄمار، عورت ڏٺائين ڪيڏي.
حل: نرڻان = ”پتون“ عورت = ڪٿيو.

سڄھائي؛ پٽون سڀ ڄمار، ڪٿيون ڏنا ٿين ڪين ڪي.

۳۔ نر ماري، نر نان کائي، ڪاڇ پنهنجن جو نه آهي.

حل؛ نر = ملائڪ، نر نان = قبر، ڪاڇ = ڏيڏ.

سڄھائي؛ ملائڪ ماري، قبر کائي، ڏيڏ پنهنجن کي نه آهي.

۵۔ چٽ پوک جون، ڪر مٽ جون، پاڻ ذات ٿيندا سون.

حل؛ پوک جي ڪٽائي، مٽ جون مٽيون، ذات جا مري.

سڄھائي؛ چٽ ڪٽائي، ڪر مٽائي، پاڻ مري ويندا سون.

۶۔ پٺي جن لاءِ مٺياس، پٺي سڀي نه ٿيا.

پٺي ڪري سپرين، وري پٺي جيئن ويا.

حل؛ ”پٺي“ نياهي، ”پٺن“ ڍڪي ساڻي

سڄھائي؛ پٺي ڍڪي، پٺي ٿئي، سڄھي جن لاءِ مٺياس

ساڻي سڀي نه ٿيا، ٿئي ڪري مون کي ڍڪي موت ويا.

۷۔ آئون جن جي ٿوري ڪيچي ڪپڙ ٿيا،

پنهنجن مٿي مال ڪا سڀي ٿيا.

حل؛ جن جي سٽي، ڪپڙ ولسوم، پنهنجا پير مال جا ٿوڙا.

سڄھائي؛ آئون سٽي ٿوري ڪيچي لس ويا،

تازا پير ٿوڙا جا کڻي واءِ ڍڪيا.

۸۔ کائي جنهن لاءِ مٺياس، کائي سڀي نه ٿيا،

اڏي ٻارو چا کائي ڪري ويا.

حل: کانی مک لگی، بی یگی، م ٹی کاری۔
 سمجھا ٹی: لگی جنهن لاءِ میاس پچھی سی ویا،
 ادي پار چا مون کي کارو کری ویا۔

۹۔ جبل جہل کریو تری جیت یون،
 نہ مان مال جی تیان۔

حل: مال جو روانو ٹیٹ۔

سمجھا ٹی: رٹٹ بند کریو تری جیت یون تہ آئون روا فی تیان
 ۱۰۔ اکس رھن نہ نان، مہی وٹ نہ کجن۔

حل: اکس ر پ پ، نہ نان، رٹٹ، وٹ، مہیرٹ۔

سمجھا ٹی: مہی ڈنی بی گنامی رٹٹ نہ کجن۔

۱۱۔ نالیوار مواسین رچ کونہ تیا سون،

انصی کاٹ پر ذات تیند اسون۔

حل: نالو، امید وار، رچ، گت، کاٹ، جو قوترا تو،
 ذات، چا مریا۔

سمجھا ٹی: امید وار، مٹاسین گت کونہ تیا سون۔

۱۲۔ نال نال نالو عمر اسان جو نالونہ۔

حل: نالو: مذکر، نالو: مرکٹ، نالو: سیو۔

سمجھا ٹی: مون ساں مرکٹ عمر اسان جو سیو نہ۔

۱۳۔ چتہ نالو کا ڈوم سو ذات کا تیند و کین کھی۔

حل: نالو: پنيو، ذات: ڪٽي، ڪمائي.
سمجھائي: جنت پني کاڌو، سوکڻي کائيندو ڪيٺڪي.
۱۴- اُپي کڻي عورت ڪپڙا جي نرڻاڻ آيو ٿري.
حل: عورت: داسي، ڪپڙي: جي سرڙائي (سوٽر)، نرڻاڻ: مَرشد.

سمجھائي: اُتي داسي سوٽر کڻي مَرشد آيو ٿري.
۱۵- ڀوک وکر جون جهجهيون ڪين نرڻاڻ کاڌا.
الله انهيءَ اُپ تي نرڻاڻ آئين مثال.
حل: ڀوک جي "پاري"، وکر جو "ٿيل".

سمجھائي: ٻار پيو جهجهوتيل مون راڻي ڪارڻ رات،
الله انهيءَ ڪٽ تي راڻو آئين مثال.
۱۶- نالو ڌيان نالي ڪي من نالو هو اچي.

حل: نالو: واهوند، نالو: جهنگلي، من نالو: نظر.
سمجھائي: واهوند ڌيان جهنگلي ڪي من نظر هو اچي.
۱۷- آن جا آڻيو ڌين، ڪاڻ جا نه ڪارائي.
حل: آن جا "چلا"، ڪاڻ جا "سور".

سمجھائي: چلا آڻي ڌين، سور نه ڪارائي.
۱۸- جبر مٿي جون ڇٽ لاءِ ڪاڻ مال جاسي چونه ڪين.
حل: جبر جي ٿيڻ مٿي جي "ولي"، ڪاڻ جا "مٿر".

مال جا "پيرا"!

سمجهاڻي: نيون دليون جن جون هرهر پيرسي چونه ڪن

۱۹- نالو توڙ نه آهي آئون ڪاڇر جي ڇا ڪريان؟

حل: نالو: محبت، ڪاڇر جي لکي.

سمجهاڻي: محبت توڙت نامي، آئون لکي ڇا ڪريان؟

۲۰- مٿي جو نر نان، جيئڻ کي ٿو ٻولي ڏي، سوتان ڏسو ٿري.

حل: مٿي جو ڪارو، نر نان پيريو جيئڻ نانگ.

سمجهاڻي: پيريو ڪارو ٿري، نانگن کي ٿو وڃا ڏي، سوتان

ڏسو ٿري.

۲۱- اديون منمنجا ڏير، لکي ذات جا، لکي گاه جا.

حل: ذات: ڪڪي پوٽا، گاه: مامي جو.

سمجهاڻي: اديون منمنجا ڏير نه ڪا ڪي پوٽا نه مامي جا،

منمنجي ڏيرن جي مون سان ڪابه ماڻهي نه آهي.

۲۲- ڪيھي لڳيان سرد نه مڪائون،

تن کي متان آئون گهٽي آهيان.

حل: تن ڪيھي، سرد جا ملڪ، گهٽ ڪٿري، پيريو پاڻي

جو نريو.

سمجهاڻي: ڪيھي لڳيان سلام نه موڪليا ٿو تن کي متان

آئون ڪٿري آهيان.

۲۳۔ نالو، نالي هيٺ، ڪيئن نه هڪن جي سسئي.

حل: نالو "ڪارو"، نالو "ڏوگه" (جبل)، هڪن جي "ڌري".

سمجهاڻي: ڪاري ڏوگه هيٺ ڪيئن نه ڌري ٿي سسئي.

۲۴۔ سڄ چترهي مارئي ٿي ڪپڙ جا ٺاهاري پوک آبائي

ڏيهه جي شل فقير ڏيکاري.

حل: سڄ جي "مهل"، ڪپڙي جو "مليسا"، پوک جا "چوڻڙ"

فقير به ڏاتا، پيچ.

سمجهاڻي: محلين چترهين مارئي، مليسا ٺاهاري، چوڻڙ

آبائي ڏيهه جا، شل ڏاتا، ڏيکاري.

۲۵۔ عمر جڏهن تون ٿي وڻ ٿئي تڏهن مان رها هجان ها

ته گاهه ڪري عفو ڏيئي ذات ڪري ڇڏيان ها.

حل: وڻ ۽ جهون، نارس، داغي، گاهه ۽ ٺاڙو، عفو ٿي جو "نهن"

ذات "مري".

سمجهاڻي: عمر جڏهن تون ٿي جائين، تڏهن مان داغي هجان ها

ته ٺاڙو موڙي، نهن ڏيئي توکي ماري ڇڏيان ها.

پورو ٿيو.

ڪتابت: هدايت علي باريچو، ٺٽو، مير غلام حسين.

پروليون / گجھارتون

۱ - اچو اچو کير پائينس، پدانس چور وانگر؟

جواب: رپيو.

۲ - اٺ کاٺ نائين نوڙي، جيڪو ته پيچي ان جي آڪھ نوڙي؟

جواب: ڪٽ.

۳ - هيڏڙو ته، جيڏڙو سو موئين ساڻ؟

جواب: ڏاڙھون.

۴ - منهن ڪاري ۾ چپي، نانگن ذات به ٺاهي؟

جواب: ڪارو بليڊ.

۵ - مينهن ٿوريون جي ميهار آهي،

مينهن گهڻيون جي ميهار ٺاهي؟

جواب: چنڊ ۽ تارا.

۶ - ڪي پيٽ مان هٿ پاسي ۾؟

جواب: ماچيس.

۷ - هيڏڙي پگڙي جيڏڙي، هر ڪنهن سان گڏ ڪاٺي؟

جواب: مک.

۸ - هيٺان مادي مٿان نر، نر مٿان مادي،
تنهن جي مٿان نر، ڪامل ڪٿي ڪر،
ڪيو عرض الله ڪي؟

جواب: ٻڌي گهڙامجي.

۹ - ڳئون وياڻي ڳاڀو ڍڪو،

اندران آلو، ٻاهران سڪو؟

جواب: بيضو يا ڪڪڙ جو آڻو.

۱۰ - ٽچڪ ٽچڪ ٿن ٿنگن ٿي، ڪاڻ تي ٽوپ هڻي ٿي؟

جواب: ديگڙو.

۱۱ - هيڏڙو هيڏڙو پاڻ، جنهن کي سوئين جو ساڻ؟

جواب: چاهو.

۱۲ - هيڏڙو هيڏڙو پاڻ، جنهن کي سائي ٽوپي ساڻ؟

جواب: واڱڻ.

۱۳ - هيڏڙو هيڏڙو پاڻ، جنهن کي سوڪن جو ساڻ؟

۱۴ - بصر.

۱۴ - هيڏڙي تر جيتري، ميرن چاڻي پٽڪا لاهي؟

جواب: جون.

۱۵ - گهر گهر ۾ اچي وڃي؟

جواب: پينگهو.

۱۶- هيٺڙي هٿ جيتريءَ وٽن ۾ ٿي واکا ڪري؟
جواب: ڪهاڙي.

۱۷- درياءَ ۾ گڙگڙ، بنگلي کي ٿي باهه پئي؟
جواب: چلم.

۱۸- آهي ڪيٺڙي، پر حاڪمن کي ٿي رٿاڙي؟
جواب: مريچ.

۱۹- گهر گهر ۾ ناچونجي؟
جواب: ٻهارو.

۲۰- گهر گهر ۾ ڪارو چور؟
جواب: تسو.

۲۱- گهر گهر ۾ گاڙهي ڪنوار؟
جواب: باهه.

۲۲- هڪ وٺي ٻه گهوٽ، ڪيئن هڪ گهر ۾ گهاريڻ؟
عمر ميارون مارو ٿين جون مونکي ٿيون هارين؟

جواب: وات ۾ ٻن چاڙين جي وچ ۾ زبان جو هجڻ.
۲۳- لڏي لڏي لڏڻ ڄاڻو تنهن مان ڇائي ماڻس،
ماڻس سو ڪوڙايو، ته پيدا ٿيو پٽس؟

جواب: ڪپهه جو ڏنو.

۲۴- اڳي ڇائي ڪڪي، پوءِ ڇائي ماڻس.

ماڻس هٿو ڪوڙايو، پوءِ ڄاڻو پئس؟

جواب: پيسيءَ جو پڪو.

۲۵- سسئي ساماڻي سڀ ۾، ٺوڙهي سئي ٺوڙهي،

پيءُ رات پالڪي تي، ٽينءَ رات ٺوڙهي،

چوٿين رات چڱون ٿين، پنجين رات ٺوڙهي،

اچن ۾ احمد چوي، ڪارن ۾ وڪوڙي،

ڇهين رات چوري، ڪنهن قبولي ڪينڪي؟

جواب: ڪنهي.

۲۶- اٺ وهنجي نڪتا، گھڙاڻ تان به ٻڌن،

پکيڙ ٻڌي سڀي پڻ اڃ مرن؟

جواب: ماڪ.

۲۷- چار چنگهون چيلهه ۾، مٿي ۾ پنگ،

اهڙي نارنگ ڪنهن پاڙي ٿو ڪانڪا؟

جواب: سرميدائي.

۲۸- نرمان نر پيدا ٿيا، تنهن مان لک هزار،

روح بنان رمضان چوي اڏايو ڪن يلغار،

جن جا ڏڙ سسئيءَ کان ڌار،

سي مينهن وسندي مريو پون،

جواب: اڪ جي ابتڙي.

۲۹- مارن جامليڙ مون گهر ڏنا گهاٽا،
 نڪا ڳلي ڳوٺ کي، نڪا ويڙ لاءِ وانا،
 منڊ گهمي محلات ۾، مٿ ڀڳا مائا،
 ڳاٽ ڪٿي ڳاٽا هليا راه مٿي روشن شاه چوي؟
 جواب: ڪڪڙ ۽ آنا.

۳۰- هٿ هٿ ته ويڙجي ٿي ڪانه؟
 پاڇو.

۳۱- گهر گهر ۾ لڌڙو لپي ٿي؟
 جواب: پهارو.

۳۲- سڄ لهي سانجهي ٿيو جانبي آيو تائين،
 هرڪو منهن پنهجو پئي دور ڳي تائين؟
 جواب: مچر.

۳۳- ڌڪ هٿ جيئرن کي واکا ڪن مٿا،
 جيڪي دوزخ منجه هئا، سني وڃي بهشت پيا؟
 جواب: نار ۽ لوٽا.

۳۴- پن ته جنهن جا پير جهڙا، پيلي ۾ به ڪن،
 وڃي ڀڄ دين دارن کان ان ڪهڙو ڪن؟
 جواب: مڱ جو پوڙو.

۳۵- ماءُ ويائي ڪڍيائين پٽ پڪو.

اها خبر نه هئي، ته آهي ڏکو؟

جواب: ٻيڻو.

۳۶- قادر جي قدرت جو صڪ شهر ڏنم شاھي.

ماڙي ماڙي ڀرسان آجاءِ انهيءَ جاءِ تي،

محبت انهيءَ ملڪ ۾ پيو عقل الاھي،

تڏي وڃي تنھن جي اچين ڪير ڪنڊون ڪاڙي،

زوري ڏله تنھن سان نه ملي پي ڪلفت ڪاڙي،

مارينس مصل انهيءَ هن جا پاڻ مڙيوئي ڀاڙي،

سون مياڻ ساڙي، مون روڀو ڏئي روشن شاڊ چوي.

جواب: ماڳي.

۳۷- اچي اچي ٻار، جنھن تي جھرڪي نه جھار؟

جواب: لوڻ.

۳۸- اس ڏسي اسريو وڃي، ڇانو ڏسي ڇپيو وڃي،

واءِ کان پيو ونءُ وڃي؟ ٻڌايو ڇا آهي؟

جواب: پگھر.

۳۹- ويچاري ويو مرض، مال جي ڪندي درياءَ ۾.

حل: مرض - سام، مال جي - دڪ دڪ.

سمجھائي

ويچاريءَ ويو سام، دڪ دڪ ڪندي درياءَ ۾.

۱۷۱- وٺ وڃيئي ميان سومرا کان نه پڇيئي ڪو.

حل: وٺ - ڄمون، کان - بند، مال چوڙا.

سمجهاڻي

ڄم وڃيئي ميان سومرا بند نه پڇيئي ڪو مونکي

آڻي تو وچوڙن ۾ چو وڌو.

۱۷۲- ڪاٺي پکيءَ مٿان تڏهن نونانو ڦٽي ڪئي.

حل: ڪاٺي - موري، نونانو دلوراءِ.

سمجهاڻي

موري مور مٿان تڏهن دلوراءِ ڦٽي ڪئي.

۱۷۳- آءٌ هندو ڪئي ۾ هياس ته پوک جي لڳي، جا

اتان ته نونانو تو پوک جي گهري.

حل: هندو ڪي ته رام پوک جي ته مرڻي انا ته بابو.

پوک جي ته بکيا.

سمجهاڻي

آءٌ آرام ۾ هياس ته مرڻي لڳي جان اتان ته بابو

تو بکيا گهري.

۱۷۴- ڪاٺ ڪين وسار توکي شهر لنگها ٿيندو پار.

حل: ڪاٺ - لاه، شهر - سوي.

سمجهاڻي

انه ڪين وسار توکي سوي لنگها ٿيندو پار

۴۵- ليکيو ليکي سان سمجھاء جو شهر جن تي بيھي
ڪاڻ جن جون وٺندو.

حل: ليکي - پڻ ۽ ٽي، شهر - درءِ ڪاڻ - پانهيون،
سمجھائي

پيئيءَ کي سمجھاءِ جو درن تي بيھي پانهون
وٺندو آھي.

۴۶- نرناڻو ولائون اچي مون کي مال جوڌو.

حل: نرنا - گوگل، وائون ته ارورون مال، هڏو.

سمجھائي

گوگل ارورون اچي مون کي عهد ڏنو.

۴۷- نه نالي چيت هٽايو ڪامن تنهنجي ڪاٺي.

حل: نه نالو - وچ، چيت - سيرنگ، ڪامن - شولنگا.

سمجھائي

سڌو وچ سونگ هٽائي شولنگا ڪاڻ.

۴۸- محبوبا ڄاڳندي ماري سا مائٽن پٽي، نارنان جي

سڪينڪي جي جي پيئي.

حل: ڳندي چر، مائٽ - سامري نارنان - چٽي، جي جي - چڪ

سمجھائي

محبوبان ڄاڳندي ماري سامري پيئي چٽي وڃي

ڪينڪي چڪي پيئي.

- ۴۹- اي نالا نونانو رچ اٿ جي وڃي ذات جا ٿيا.
حل: نالا - متارا، نونانو - ملوڪ، اچ - وٺي، اٿ - ڪاڻ،
ذات - مٿا.

سمجهاڻي

- اي متارا ملوڪ وٺي ڪاڻ وڃي مٿا.
۵۰- جڏهن وٺ هياس تڏهن معرض هئڻ ڪونڪو جڏهن
هند ڪي ڀرپيس تڏهن جرجن ماري آهيان.
حل: وٺ - پاڻ، مرض - سور، هند ڪي - ٿا وهي،
جرجن - غوطا.

سمجهاڻي

- ۵۱- آهين پار هياس تڏهن سور هئڻ ڪونڪو جڏهن
وهي ڀرپياس تڏهن غوطن ماري آهيان.
نالا نونانو چوڙ پڪي رات مال.
حل: ٿان - ڪاڻ، نونانو - سحان، پڪي - ميناء، مال - گجري،

سمجهاڻي

ڪاڻ سحان چوڙ مشون رات گذري.

- ۵۲- پڪي نالو ذات پنهنجي.
حل: پڪي - ميناء، نالو - ڪشيو، ذات - زور، پنهنجي -

کپڙي.

سمجهاڻي

مين تان ڪشڻو زور ڪيڙي.

۵۲- نرنان ۽ آب جون جڏهن بلا جون ڪيون تڏهن

ذات جن جو پيڙي واريون نٽاڻي مقامن ڏيون.

حل: نرنان- موڪي ۽ مٿارا، آب- وٺيون، بلا- پيٽ.

ذات- ڪلال، پيڙي- مڏي، مقامن- سرون.

سمجهاڻي

۵۳- نه نالي جيت هٿايو ڪامن تنهنجي ڪاڻي.

حل: نه نالو- وچ، جيت- سيرنگ، ڪامن- شولنگا.

سمجهاڻي

سدا وچ سرنگ هٿاڻي شولنگا ڪاڻ.

۵۴- ڪاڻئون ڪاڻ نه آيو، مٿان مارڻ ۾ مرون پوي.

حل: ڪاڻ نه هر، ڪاڻ نه هر، مرون نه پولو.

سمجهاڻي

هر هر نه آءُ مٿان ماڻهن ۾ پولو پوي.

۵۵- رات رکيم ڪپڙو سوڳه پيو شاباس تنهن هلوڪ

ڪي، جنهن ذات جو ڏنو.

حل: ڪجهه نه ڪٿر (زبور) نرنان نه

ملوڪ، ذات تہ تينو.

سمجھاڻي

۵۶- رات رکيم رومال سو ڪٽجي پيو، شائين تنهن
ملوڪ کي جنهن تنگي ڏنو.

۵۷- اي نونالا، نونانءَ واءَ جي ڪوٽ شهر ڏسان.
حلء: نونالا ته لعل، نونانءَ ته شهباز، واءَ جي ته
سڻائي شهر ته سکر.

سمجھاڻي

اي لعل شهباز سڻائي ڪوٽ سکر (خوش
آسودو) ٿيان.

۵۸- اي نونالا نونانءَ منهنجي نونالي کي ٻه نونال
ڏي، ته توکي مال جي ڏيان.
حلء: نونالو ته شاه پنجو، نونانءَ ته سلطان، نونانءَ ته
سچڻ، نونانءَ هڪ هوندو ته پيو سوندو،
مال جي ته ڍيڳ.

سمجھاڻي

اي شاه پنجا (پيراهي) سلطان، منهنجي سچڻ
کي هوندو سوندو ڏي ته توکي ڍيڳ ڏيان.
۵۹- ڪپڙي جا ڪيم سڪا پوءِ ٽي ڪاڻ جا ٽي

حل: ڪپڙو ته صافو، پوک جي ته پنگ، ڪاڻ جا
ته ڏنڊا.

سمجهاڻي

صافو ڪپڙو سڪاءِ پنگ تي ڏنڊا گهري.

۵۹. نالي چيو نونانءُ کي حل ته نونانءُ جي ڪرلون.

حل: نالو ته سارنگ، نونانءُ ته بادل، نونانءُ ته وسڻ.

سمجهاڻي

سارنگ چيو بادل کي ته هل ته وسڻ جي ڪرلون.

۶۰. آلا ڪڇ نالو مون کي شهر جي نونانءُ جو.

حل: نالو ته پانڌي، شهر ته هڪو، نونانءُ ته حضرت

محمد صلعم.

سمجهاڻي

آلا ڪڇ پانڌي مون کي هڪي جي محمد صلعم جي.

۶۱. جت نالا ۽ نونانءُ هجن تن ڪاڻي ٿيئي ڪانه.

حل: نالا ته سالڪ، نونانءُ ته سگهڙ، ڪاڻي ته

ڪڇي.

سمجهاڻي

جت سالڪ ۽ سگهڙ هجن، تن ڪڇي ٿيئي ڪانه.

ڪانه.

۶۳- نالت ۾ نالا پيا، ولايت ويئي.

حل: نالو هڪ ڪارو پيو اچو، ولايت ته صورت.

سمجھائي

ڪارن ۾ اڃا پيا صورت ويئي.

۶۴- سسئي پنهل لاءِ ڪپڙو ويٺو ويئي، عمر مارئي

مرون ته ٿيا ها پئي، سهئي ميهار لاءِ ڪاٺن

تي پيئي.

حل: ڪپڙي جو ته بر، مرون ته سره ه ڪاٺ جا

ته پيلنگه.

سمجھائي

سسئي پنهنون لاءِ بر ويٺو تي ويئي، عمر مارئي

سر سان ته ٿيا ها پيئي، سهئي ميهار لاءِ پي لنگه

تي پيئي.

۶۵- عمر مارئي پاڻ ۾ مال جي نه ٿيا، سسئي ڪانڌ لاءِ

ڪپڙا تي ڏوريا.

حل: مار جي ته رس، ڪپڙي جو ته بر.

سمجھائي

عمر مارئي پاڻ ۾ واس نه ٿيا، سسئي پنهنجي

ڪانڌ لاءِ بر تي ڏوريا.

۶۶. آءَ ميان راڻا مرض ڄاءِ جو تو بنان رات راڳ
ٿئي نه ٿيو.

حل: مرض ته آءَ ڦري، راڳ ته گجري.

سمجھائي

آءَ ميان راڻا آءَ ڦري، جو تو بنان رات نه گذري.

۶۷. ناٿو ليلان راڄ ۾ وڃ وٺ ڪري.

حل: نالو ته ملڪ وٺ ته ساڌور.

سمجھائي

ملڪ ليلان راڄ ۾ وڃ ساڌور ڪئي.

۶۸. جيت چڱي جو آءُ ڪون تار نالي وڃان.

حل: جيت ته ڏينهو-چڱو ته هند- ذات ته پنهور- تار
نالي ته بچي.

سمجھائي

ڏي پون (زمين) هند ته آءُ پنهور کان پڇي وڃان.

۶۹. جي پسي جي پوک جو تار جيت رچ ڪيو ته

فراق ۾ ٿي پٽ ٿيان.

حل: جرجو ويلو پوک جي، رت، تار ته سورڻ، جيت

جو ته ڪيئون رچ ته ڪرو- هڪ ذات چلڻ

پيا وڃا ته وٺ هيرڻ.

سمجھاڻي

ريلو پسي رت جو، سورٺ ڪو ڪرو ڪيو ته
چارٽ وڊيا ٽوھي رٿ (ظلم) ڪيو.

۷۰۔ اي ميان چنيسر، ڪاڇ جي سان مال جو ڪرڻ نه
نانءُ ۾ پار جي ٿيان.

حل: ڪاڇ جي ريوڙي، مال جو ته وڌ، نانءُ ته فراق پار
جي ته چٽ.

سمجھاڻي

اي ميان چنيسر وڙي سان وڌ ڪرڻ ته فراق ۾
تي چٽ ٿيان.

۷۱۔ پلوڙي ميهار! پوک گهڙندي ڪير رچ (ٿانءُ) ۾.
حل: پوک ته هوري، رچ ته ڪاسي.

سمجھاڻي

پلوڙي ميهار هون ريءُ گهڙي ڪير ڪاسي
(پارو ٿڌ) ۾.

۷۲۔ ذاتيو پنهنجو جھل ته ڪوڙ ٺار ٺالي ڏسان.
حل: ذات جا ته دايڏاڻا، ڪوڙ جو ته بهانف، ٺار ٺالو ته پوري.

سمجھاڻي

داڻي داڻا جھل ته ڪنهن بهاني پوري ڏسان

پوري تي قل وڏو عاشق هو ۽ پنڻ جي بھاني
سان ديدار ڪرڻ ڏکيو هو. جڏھن دائي خيرات
کڻي آئي تڏھن ٿو چوي ته: اي دائي اخيرات
جھل ته پوري جو ديدار ڪريان.

۴۳۔ ليلان چنيسر کي نار نالي نه ڪرڻو هو ۽ نالا
نه ڪجن امترا، ايئن هار گھرڻو هو۔
حل: تار ۽ ملعل، نالو ته ڪمن۔

سمجھاڻي

ليلان چنيسر کي ۾ ملعل ڪرڻو هو ۽ ليلان
ڪم نه ڪجن امترا ايئن هار گھرڻو هو۔
۴۴۔ نالو نالي آهيان ڏي نالو ڏاتار، نالي نالا مون
پنيان ته ذات ڪپڙي جا گھڻا.

حل: نالو ته نعلر۔ نالو ته طالب۔ نالو ته مصري۔ نالو ته
مانڪ۔ نالو ته پٺو۔ ذات جا ايترا ڪپڙي جو ته
روءُ.

سمجھاڻي

نه ڏر طالب آهيان ڏي ته سري ڏاتار، مانڪ موتي
مون نه پنيا ايتي راءِ گھڻا.

۴۵۔ پاڻ پائي مال تنهنجو پاڻ مون ويٺو.

حل: پامن جي ته ٿو پئي، پاميءَ جو ته جل، مال جي
ته کانء، پامن جو ته سرهون.

سمجھائي

تون پيچل ڪاء، تنهن جو سرهون وٺي.
۷۹. لڳو ڪتو ڪان ڪي نر نالي ڪٿي راڳ جي.

حل: ڪتو ته ڪهارو، ڪان جو ته بند، نر نالو ته چنڊو
راڳ جي ته لئه لئه.

سمجھائي

لڳو ڪهارو پيو ڪي مڃئون ليلان (لهه لئه) ڪٿي.
۸۰. ڪان جون ڪونه سسئي، تنهنجي ڪانه چن
ڪانه پيون.

حل: ڪان جون ته ايتريون، ڪان جو ته ڪر هو.

سمجھائي

اي رڙيون ڪونه سسئي، تنهنجي ڪنهن
ڪانه پيو.

۸۱. عضوو عورت ٿي سسئي.

حل: عضوو ته نرو، عورت ته سياڻي.

سمجھائي

ته رو سسئي، سياڻي ٿي.

۷۹- نار نالي ڪپڙي جو سود ڪيو ذات آيس ڪانه پڻ
نانءُ ٿي ويو.

حل: نار ۽ ليلان، ڪپڙو ۽ تسر، ذات جا ڪسر نونالو
۽ مور.

سمجهاڻي

ليلان ۽ سر جو سودو ڪيو، ڪسر آيس ڪانه
پر مور ٿي ويو.

۸۰- نرنالي ۾ آهي سائر نالي ٿيڻ.

حل: نرنالو ۽ سڪندر، نالو ۽ ساڻي.

سمجهاڻي

سڪ اندر ۾ آهي ساڻي ٿيڻ (سهي)

۸۱- ذات جا ڪنديس ڪپڙا، ڀوک جا ڪنديس ڪانه.

حل: ذات جا مگسيجا، ڀوک جا ۽ پيجا.

سمجهاڻي

مگسيجا جا ڪنديس ڪپڙا پئي جا ڪنديس ڪانه.

۸۲- ڪپڙو نه ڪو ميان سوڀرا، هيءُ ڪپڙو چڱو نام جو

نالو ٿوڻ چوڻ سو نالو موڻ وٺ نام.

حل: ڪپڙو، ڪارو، ڪپڙو، اڻڌاري، نالو ٿوڻ، نالو
خوشي.

۸۳- جو جو عضوو کاچ نال نالي چيو.

حل: جرجو پاڻي، عضوو پني، کاچ- پوڙ، نار- سهڻي،

سمجھائي

پاڙي پني پوڙ، سهڻي لڻهي سڀ جو.

۸۴- ڪٿي لائق ناه کاچ منهنجو ست جون اهڙو ٿي (الله)

جو نرنانءَ، نرنانءَ ڪاهي ٿي.

حل: ڪٿو پلنگ، ست- پوريون، نرنانءَ- چاه، نرنانءَ

تماچي، نرنانءَ- چار.

سمجھائي

پلنگ لائق نه آهيان کاچ جنهن جو پوريون (مڇي جا آڻڻا)

اهڙو ٿي الله جا چاه تماچي چار ڪاهي ٿي.

۸۵- ڪپڙي پيڙيءَ جا ڏٺي، مون کي رڃ ڏيار.

حل: ڪپڙو ته جهونو، پيڙيءَ جو ته ڳڙه، رڃ ته تسري.

سمجھائي

جهونا ڳڙه جا ڏٺي، مون کي ته تسري ڏيار.

۸۶- نالوڙي سهڻي، آڳين مال ٿي.

حل: نالو ته مگهر، مال جي دھڙي.

سمجھائي

مگهر سهڻي آڳين وه (تيز وهڪرو) ٿي.

۸۳- وٽ جا پوني ميان سومرا، هتيءَ جون نه اچڻ.

حل: وٽ جا ڏنڊڻ، هتيءَ جون تڏهوڪيون.

سمجهاڻي

ڏنڊڻ پوني ميان سومرا، نه ڳارئون اچڻ.

نوٽ: ۱- مڪرم ۽ ۲- گهر ۽ نه گهر تڏهوڪيون ۽ نه ڳارئون.

اهي لفظ هن جي معنيٰ ڏيکاري ٿا. ان ڪري

اهڙين ڳالهن تي ڪي هن جون ڳالهاو ٿو چوند هجن.

مٿان گهرين سمجهي، اڳيان ست جا اٿئي، مٿان

۸۴- شهر پائي، شهر وڃي.

حل: ست واکيون، شهر، چڪر، شهر، چئي.

سمجهاڻي

مٿان گهرين سمجهي اڳيان واکيون اٿئي، مٿان چڪر

پائي چئي وڃي.

۸۵- سسئي مال هن مر ذات ڪپري جي.

حل: مال، رت، پنهور، ڪپري، جهلي.

سمجهاڻي

سسئي پرن ۾ پنهور جهلي.

۹- تار تالي لوڻ جي لکيئي، تڏهن ئي مال جا ڪرين.

حل: تار ليلان، لوڻ، ڪس، مال، سودا.

سمجھاڻي

ٽيلاڻ ڪنسي لڳئي تڏهن ٿي مهر: اءُ ڪريو.

۹۰- اي ميان نرڙان ۾ شهر وسيئي مٿن عورت ڪاڻي ٿيوت.

حل: نرڙان ۾ رائجو، شهر جهوڪ، عورت مير، ڪاڻي

پيراڳڻ.

سمجھاڻي

اي ميان رائجو جهوڪ وسيئي مٿن پيراڳڻ ٿيوت.

۹۱- ٽالو ٽالي پڇاڻاڻ چيڏيون هاڻي چيري جونالي ڪي.

حل: ٽالو- ڄاڻي، ٽالو- پيو، چيري- ٽانڊو، ٽالو- پيٽور.

سمجھاڻي

ڄاڻي پڇاڻاڻ چيڏيون هاڻي ٽانڊو پيٽور ڪي.

۹۲- چور ڏسي نه پيو، ڪاڻ ته ٽالون ڪي ملون.

حل: چور- پيو، ڪاڻ- تو، ٽالون- ڪاڻ.

سمجھاڻي

چور ڏسي نه پيو، تر ته مڃين ڪي ملون.

۹۳- مال جن ڏي ويندو سو ڪينڙي آءُ سا ڪري جي.

حل: مال- ڏم، ڪري- هر.

سمجھاڻي

ڏم ڏي ويندو ڪين ڪي آءُ سا هر جي.

۹۵- عضوي اک ٿئي ته پوءِ شهر ڪيئن ڇڏيان.

حل: عضو- ڳچي، اک- لڇ، شهر- چيني.

سمجهاڻي

ڳچي لڇ ٿئي ته پوءِ چيني ڪيئن ڇڏيان.

۹۶- ست جا وڏا هيڊ، نر نانءُ تنهنجي نانءُ کي.

حل: ست- واجه، نر نانءُ- رانءُ، نار رهاڻ.

سمجهاڻي

واجه وڏا هيڊ، رانءُ تنهنجي رهاڻ کي.

۹۷- ليلان ڪنڊو ٿي هار آندو، تڏهن ٻولي گام ڪر.

حل: ٻولي- چيني، گام- مڇ.

سمجهاڻي

ليلان ڪنڊو ٿي هار آندو، تڏهن چيني مڇ ڪر.

۹۸- اٿم مرض نر نانءُ نه ته جر چو ڪيو جر جن وچم.

حل: مرض- عشق، نر نانءُ- سڇو، جر- لوڙهو، جر

چون لهر وٺ.

سمجهاڻي

اٿم عشق سڇو نه ته لڙهي ڪيو لهرين وچم.

۹۹- ڪڻ پنهنجا عضوا ڪا ذات عمر.

حل: عضوا- ڍاڪون، ذات- بخاري.

سمجھاڻي

ڪن پنهنجا ڍاڪون آءِ ڪا بڪاري.

۱۰۰- ڪاڻ جن چڙهي مال جا ڏٺائون سي نار نالي نه.

حل: ڪاڻ - در، مال مهري، نالي خيري.

سمجھاڻي

درون تي چڙهي مهري ڏٺائين، پر سي خيري
نه (سسئي).

۱۰۱- عورت مرد گهٽه نر نانءُ.

حل: عورت - ليلان، مرد - چنيسر، گهٽه - هار، نر نانءُ - ڏنو.

سمجھاڻي

ليلان چنيسر هار تي ڏنو.

۱۰۲- پکي تن گاهن جو پکي تو نه ٻڌو،

پکي هوت چڙهي ويا پکي تو نه اٿو،

پکي ساڻ سنڌو پکي ڪنهن شهر مان.

حل: پکي - سانباھو، گاه - سين، پکي - پوڙي، پکي - چڙي،

پکي - آڙي، پکي - وهيو، پکي - پوري، شهر - پنيور.

سمجھاڻي

سانباھو سين جو پوڙي تو نه ٻڌو،

چڙي ڏير چڙهي ويا آڙي ڪنهن نه اٿو،

وهيو ساڻ سنڌو پوري شهر پنيور مان.

۱۰۳۰ ڏيند نونالو به وٺي وائڻ جا نونالو تي اختيار ميان،

ناو به نونالو سامهون جنهن کي مال جي ناهي

پڇار ميان.

سڻ تون آگي جا اختيار ميان جونالو وٺو ٿي

ذات کي.

حل: ڏيند - ماروسي، نونالو - سهڻي، نونالو - ساهڙ، مال

جي - پٺي، نالو - لاکو، ذات - اوڏ.

سمجھائي

ماروئي عمر به وٺي هير وانجهو تان قربان ميان،

سهڻي ساهڙ سامهون جنهن کي پٺيان ناه پڇار ميان

سڻ تون آگي جا اختيار ميان، جو لاکو وٺو ٿي

اوڏ کي

۱۰۳۱ ان جن تي چڙهي مرون جي ڪيائون،

ايتن نه پڇيائون، تون ڪا پکي ڏي.

حل: ان - مڙهي، مرون - واکون، پکي - آڙي.

سمجھائي

مڙهي تي چڙهي واکون ورتائون،

ايتن نه پڇيائون ته تون ڪا آڙ ڏي.

۱۰۳۲ جو پٽي جواز لاءِ مال جي ٿي پيشي،

سسئي پنهجي ڪانه لاءِ مرون ۽ جي ويٺو ويٺي،
 عمر مارئي پاڻ ۾ نرناڻو ته ٿيا پيسي.
 حل: مال جي - مادي، مرون ۽ جي - لڪ، نرناڻو - سرهو،
 سمجهاڻي

جوءِ بنا جرار لاءِ ماندي ٿي پيسي،
 سسئي پنهجي ڪانه لاءِ لڪ ويٺو ويٺي،
 عمر مارئي پاڻ ۾ سرما ته ٿيا پيسي.
 اڏا: اڏيون پن تال جي نرناڻو آءُ ته هياس،
 نرناڻو بنا شهر ۾ منهنجو روح نه آهي راس،
 عضوي ڪاڻ جي رچن ۾ ويٺي چوهون پڪيندياس،
 عضوي جي ڪيو ويندياس، ڪاهه مڃي نرناڻو چوي.
 حل: نه نالا - هڪ هوت پيو پر وڃ، نرناڻو - نواب يا جناب،
 نرناڻو - رانو، شهر - ڪاڪ، عضوو - منٽ، ڪاڻ جي
 مانڊاڻي، رچ - ماني، عضوو - توي، ڪاهه - تو، مڃي
 سسئي، نرناڻو - ميهان.

سمجهاڻي

اڏيون هوت بلوچ جي نه باب آءُ هياس،
 رائي بنا ڪاڪ ۾ منهنجو روح نه آيو راس،
 مڃن مانڊاڻيون مائين ۾، چوهون پڪيندياس.

تري آئي ويندياس تر سمي مي فار ڏي.

۱۰۷ هيڪريه وٽڪار ۾ اچي ڪامل ڪائي ٿي،

پهرهه وٽڪار ۾ اچي ڪامل ڪائي ٿي،

شهرهه وٽڪار ۾ اچي ڪامل ڪائي ٿي.

حل: ڪائي - ڪول (پرو) ڪائي - ساڻي، ڪائي - ڍڪ

سمجهاڻي

هيڪريه وٽڪار ۾ اچي ڪامل ڪول ٿي،

پهرهه وٽڪار ۾ اچي ڪامل ساڻي ٿي،

شهرهه وٽڪار ۾ اچي ڪامل ڍڪي ٿي.

۱۰۸ تارو ٿي آئي سپرين تارو ٿي پيئين،

تارو منهنجي من ۾ هڻن جي ويئين،

پوءِ تازن کان بچي اچي تارن ۾ ويئين.

حل: تارو - وهائو، تارو - وڃون، تارو - ڪنڊي، تارو -

ڪوهه، تارو - ڪٽ.

سمجهاڻي

وهائو ٿي آئي سپرين، وڃون ٿي پيئين،

ڪنڊي منهنجي من ۾ هڻي ڇوڏ ويئين،

ڪوهه کان بچي اچي، ڪٽ تي ويئين.

۱۰۹ نالائون سان سن عرمن سان جا سومرا،

۱۰۰. اپ جا مارن ساڻ ڪڏهن پڌاسون ڪينڪي.
نعل: نالو- رهندو، نالو- راجو، اپ جا- عڪس-

سمجهاڻي

رهندا راجن سان، سڻ عرصن اسان جا سومرا،
۱۱۰. اهڙا عڪس مارن ساڻ ڪڏهن پڌاسون ڪينڪي،
وکر جشسين سان هوم، سي ويا ڪاڻي ڪوهيارا،
ڪپڙي اولارا رچ نه پيس تن جي.

حل: وکر- کنڙو، ڪاڻي- کڙڪي، ڪپڙو- اڳڙي يا
لينگ، رچ- طباح.

سمجهاڻي

جن سان منهنجي هن جو پانڌاڻ هو، سي
ڪوهيارا لکي هليا ويا، آءُ انهن جي ڏکڻ ۾ ڪپڙن
کي ڦاڙي لينگهون ڪري ڇڏينديس، جتن جي
طبيعت تي پڙجي ڪين سگهيس، مون کي هن جي
چوراڻي طبع جي خبر پوي ها ته ايئن رهجي
ڪين ويان ها.

۱۱۱. عورت کي نر نالو، هٿيار جو چو نه ويٺن،
نالو مون کي به ڪي، ۽ گام تون به ٿين

عورت- مومل، نر نالو- راتو، هٿيار جو- ڪهڙ،

ٺالو۔ ڪارو، گاه۔ ڪاٺرو۔

سمجهاڻي

مومل کي راڻا! گهمي چو ته وڻين،

ڪارو مون کي به ڪي ۽ ڪاٺو تون به ٿئين.

جيت لڳو ٿي جيڏيون، ڪاٺ ته منهنجي ڪي،

دعا ڪريو ٿي جيڏيون، ته نر نانو شهر اچي.

جيت۔ ڏنگ، ڪاٺ۔ من، نر نانو۔ راڻو، شهر۔

ڪاڪ۔

سمجهاڻي

ڏنگ لڳو ٿي جيڏيون من ته منهنجي ڪي،

دعا ڪريو ٿي جيڏيون ته راڻو ڪاڪ اچي.

ڪاٺ۔ ڪاٺ، جون۔ ڳالهه ٿيون، پون ته مال

جن، پوءِ اسان ۽ پرين، پنهجو شهر ڦٽو

ڪيو.

ڪاٺ جي۔ ڳجه، ڪاٺ جو۔ در، مال جا

ڪر، شهر گڏي ڇڏي.

سمجهاڻي

ڳجه اندر جون ڳالهه ٿيون پون ته ڪس ڪن،

پوءِ اسان ۽ پرين، پنهجو گڏي ڇڏي ڦٽو ڪيو.

١١٤- جڏهن چوري چوري ڪڪ، آيو تڏهن
ڪي، توڙي مال جون مڙن لڪ، ته پوک
جي، ڏيان ته ڪڙي.

١١٥- ڪڪ- سر، سر، علاءُ الدين، مال جون
ديميون م پوک جي هري (سوري).
سمجهاڻي

١١٦- توڙي ديميون مڙن لڪ ته به سوري ڏيان ته
جڏهن چوري چوري پيسو آيو علاءُ الدين ڪي.
چم مرضي ڙي جيڏيون، ڪاڻن شال وڃان،
اخيءَ حياتيءَ کان شل ٻڌي مان مران.

١١٧- چم، ورت، مرضي، وارو، ڪاڻ جو، ڪوهو، عورت
حياتي، ڪيڙي جي، ٻڌي.
سمجهاڻي

١١٨- ورت واريون ڙي جيڏيون ڪوهين شال وڃان،
اخيءَ حياتيءَ کان شال ٻڌي مان مران،
شهر جي چون مون ڪٿي، نالو چوان ٿو،
تون مال جي وٺ ڏاڻن کان، جو نالو آهي تو،
شهر جي، پيڻي (هت، پاسو، مڪان)، نالو
دادو، مال جو، سنگ، ذات، سومرا، نالو.

لائي، ڏاٽين، سومرن،

سمجھائي

پيڻ چوڊاڊو چوان تو

لوتن سنگ وٽ مون کان جي لائي اهين تون.

جنتن عضوي منهنجا سپرين، تنهن عضوي ۱۱۴

وينديسان ۽.

عضوي سنڌيون ڳالهائون وڃي عضوي

چونڊيسان ۽.

حل: عضوو - منهن.

سمجھائي

جنتن منهن منهنجا سپرين تنهن منهن

وينديسان ۽.

منهن سنڌيون ڳالهائون وڃي منهن تي

چونڊيسان ۽.

شهران نڪتي سسئي وڃي پکين ۾ پئي، ۱۱۵

نالو گڏيس ڪوٽڪو تڏهن نر نالو وڻو وڻي.

حل: شهر رڙي، پکي، مولو، نالو، ڪرم، نالو، مهن.

سمجھائي

رڙي نڪتي سسئي وڃي مولن ۾ پئي،

ڪرم گنديس ڪونڪو، تڏهن هيمن وٺو ويٺي.

۱۱۹ هت پيا قيمت ڏين، هت قيمت ڇڏي ڪين،

آهي به قيمت تن جاي، قيمت رهنديس ڪين،

حل: قيمت - پارس، قيمت - پيشي، قيمت - ڪوڏي،

قيمت - دمڙي.

سمجهاڻي

هت پيا پارس ڏين، هت پئي سوچڏي ڪين،

آهي به ڪوڏي تن جاي دم ڙي رهنديس ڪين،

جيت لڳو ڙي جيڏيون، ڪاڻ ته منهنجي ڪي، ۱۲۰

دعا ڪريو ڙي جيڏيون، ته نوناو شهر اچي.

حل: جيت - ڏنگ، ڪاڻ - من، نوناو - راتو،

شهر - ڪاڻ.

سمجهاڻي

ڏنگ لڳو ڙي جيڏيون من ته منهنجي ڪي،

دعا ڪريو ڙي جيڏيون ته راتو ڪاڻ اچي.

۱۲۱ شڪار جون پونتي ميان سومرا تو مال جون

آنديون ڪيئن، مون ڪي راتيان ڏينهن

مرو آهي من ۾.

حل: شڪار جون - ڦاهيون، مال جون - پنڌيون،

مرو۔ موٽڻ۔

سمجھائڻي

قاميون پوني ميان سومرا، توڙي آندو ڪيڻ

مون ڪي رات وڌينهن، موٽڻ آه من ۾

ڪپڙي جي ڪري ويا ۽ ڪاٺي جي ڪري -۱۲۲-

ڪاٺ ويا.

ڪپڙو۔ گندي، ڪاٺي۔ رس۔ حل

سمجھائڻي

گندي ڪري ويا ۽ رس ڪري ڪونه ويا.

پورو ٿيو